

Prof. Dr. Fevzi YILMAZ
Fatih Sultan Mehmet
Vakıf Üniversitesi

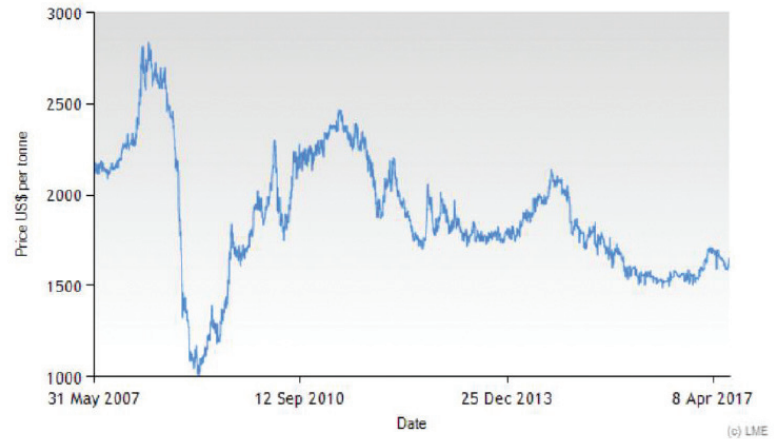
2 015'ten sonra alüminyumun fiyatı -1500 \$/ton mertebelerinde seyretmiştir ve dünyada birçok firmada kapasite kullanımı % 60 seviyesinin altına düşmüştür. Alüminyum üretim tesislerinde yüzlerce işçi işini kaybetmiştir. ABD'de 2011'de 14 olan büyük alüminyum üretim tesisleri sayısı bugün 5'e inmiştir. Bu 5 fabrikanın da yalnızca 2'si tam kapasite ile çalışmaktadır. Üç ana üreticinin üretimi durdurmasından dolayı 2016 yılında alüminyum ithalatı bir önceki yıla göre % 18 oranında artmıştır (4.5⇒5.4 milyon metrik tona). Çalışanlar ve aileleri stres yüküldür. Her seviyedeki alüminyum sektör çalışanı LME (Londra Metal Borsası) bilgilerini akıllı telefonla sürekli takip etmektedir.”

Yukarıda ABD için verilen bilgiler The Economist'in 17 Haziran 2017 sayısında yayınlanan (sayfa 62-63) makaleden (Trade policy: Testing Trump's Metal) alınmıştır. ABD Başkanı Trump, "Paslanan fabrikalarımızı tekrar çalıştıracamız" diyerek imalat sanayiinde içe dönme politikasını "Amerika'da üret, Amerikalıyı çalıştır" söylemiyle kuvvetlendirmiştir.

Bugünlerde ABD'de küresel ekonomi karşıtı yaklaşım ve tartışmalar sürmektedir. Metal fiyatları zamana bağlı olarak zig-zag şeklinde tepeler ve dipler gösterir. Bu emtia piyasasının ön görülmesi zor bir özelliğidir. Şekil 1'de birincil alüminyum nakit alıcı fiyatları grafiği verilmiştir. Burada, 2800 \$/ton ile 1000 \$/ton fiyat aralığı görülmektedir. Düşük vadi ve yüksek tepeler şaşırtıcıdır. Birincil alüminyumda üretim düşüşü genellikle kaliteli ikincil alüminyum üretim artışı tarafından dengelenir. Dış faktörler de fiyatlarda belirleyicidir. Enerji, birincil alüminyum üretiminin ana etkeni olup çevre düzenlemeleri üreticileri yormaktadır. (Şekil-1)

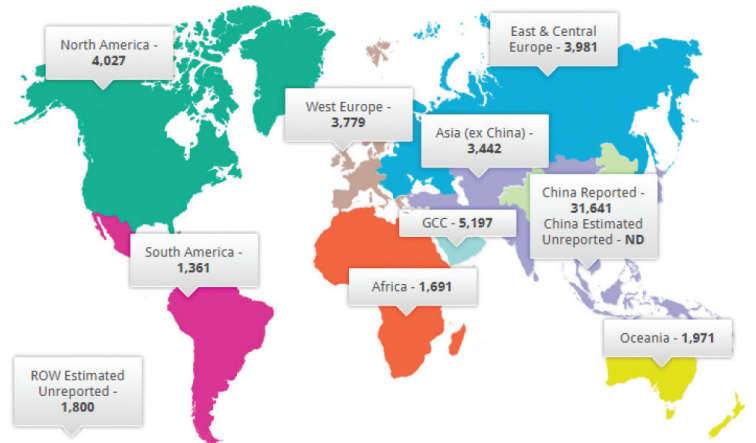
Nisan 22'de şikâyet üzerine ABD'de alüminyum ve çelik ticareti ile ilgili inceleme başlatıldı. 26 Nisan 2017'de Trump yönetimi, alüminyum endüstrisinde haksız ticaret ve istisnaları soruşturma için resmi adım attı. Özellikle Çin, hedef tahtası yapıldı. Çin endüstrisini fonluyor ve aşırı kapasiteyi teşvik ediyor. Geçen yıllarda Çin'de iç tüketim azaldığı halde üretim patladı. 2001'de WTO'ya (Dünya Ticaret Örgütü) üye olan Çin'in küresel üretim payı % 14'den 2016'da % 54'e çıktı. Şekil 2, dünya alüminyum üretiminin coğrafi bölgelere göre dağılımını vermektedir. Birincil alüminyum üretiminde Çin'i Körfez ülkeleri takip etmekte, Güney Amerika ve Afrika'nın payı ise oldukça düşüktür.

Dünya Alüminyum Ticareti ve Gelişmeler

Şekil 1. Alüminyum alışımaları 2007 – 2017 nakit alıcı fiyatları (<https://www.lme.com/en-gb/metals/non-ferrous/aluminium-alloy/>).

Çin'deki alüminyum üretim hacmi küresel fiyatı çok etkiler. 2015'te Çin'deki yüksek üretim Çin tüketimi ile uyuşmadığından fiyatlar çok düştü. İşçi çıkarma olmasın diye Çin'de üretim yüksek tutuldu, ihracat arttı. Çin'in bu anlayışı süreceğinden dolayı Merrill Lynch, 2020 için alüminyum arz fazlasını % 8 olarak vermiştir. (Şekil-2)

Şekil 2. 2016 Dünya birincil alüminyum üretimi (<http://www.world-aluminium.org/statistics>).

1964 yılından beri ABD Ticaret Kanunu 232. maddesi çerçevelerinde bugüne dek 26 inceleme yapılmıştır. Bu incelemelerden 19'u (% 73'ü) sonuçsuz kalmıştır. Trump yönetimi yeni incelemede "Ulusal güvenliği tehdit" yorumu yaparak alüminyum ithalatına sınır koymak istemektedir. Bu yolla ABD'de, iş kaybı önlenecektir. Yeni yönetime göre alüminyum ile ulusal güvenlik ilişkilidir. Ticaret Bakanı Wilbur ROSS "ABD'de ordu için yüksek saflıkta alüminyum üreten tesis 1 tanedir" diyerek eylemi güçlendirmeye çalışmaktadır. Gerçekten de yüksek saflıkta alüminyumu bölgesel katılma teknolojisi ve teçhizatı ile üretilir. Bu yolla birincil metaldeki empürte ve katışkılar alınmış olur. Her fabrikada ise bu sağlanamaz. ABD ordusu F-18, F-35 gibi savaş uçakları ve füzeler için yüksek saflıkta alüminyuma ihtiyaç duymaktadır. Alüminyum stratejik metal olarak kabul edilmiş ve ulusal güvenlik açısından önemli görülmüştür. ABD Ferro Alaşımlar Cemiyeti çok istediği halde, bunu krom, manganez ve silisyumu ferro alaşımlar için kabul ettirememiştir.

ABD alüminyum tüccarları alüminyumun güvenlikle ilişkilendirilmesini korumacılık olarak görmektedir. Trump yönetimi duyurusundan 1 gün sonra Harbor Alüminyum Şirketi "Amerikalı üreticiler talebin 1/3 ünü karşılar. Üreticilerimiz Savunma bakanlığı ihtiyacının ise 3 katını rahatça üretir" diyerek Trump yönetimine karşı çıkmışlardır.

Kapatılan bir fabrika 1 yıldan daha uzun süre sonra tekrar devreye girer. 2015'te kapatılan bir alüminyum fabrikası 200 işçisini geri çağırmıştır. Bunlara rağmen ABD'de iç üretici çok olmadığından fiyatı yine de yabancılar belirler.

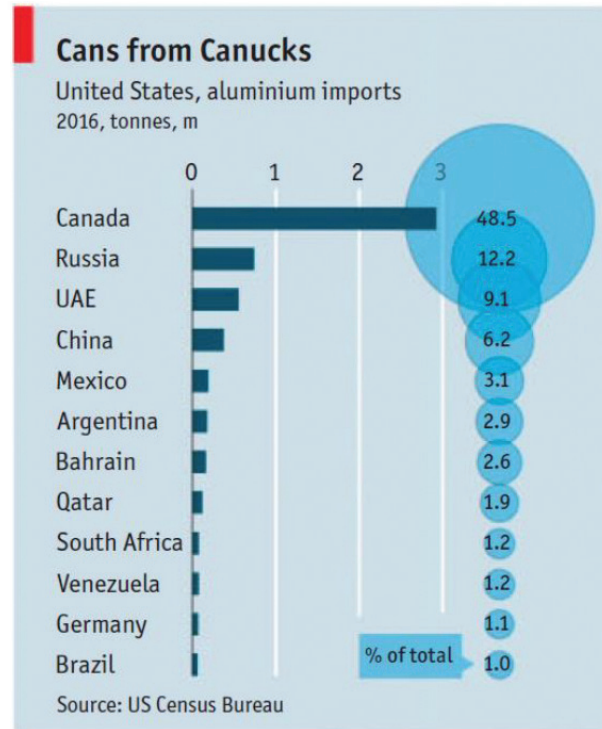
Tarifeler ve alüminyum fiyatını artıran herhangi bir adım alüminyum kullanıcılarını incitecektir. Örneğin oto endüstrisi ucuz dış alüminyum girdisi olmaz ise ileri derecede etkilenecektir. Kanada, Rusya, BAE ve Çin tarafından ABD'ye satılan alüminyum inşaat, otomotiv, içecek kutuları gibi ulusal güvenlikle ilgisi olmayan alanlarda kullanılır.

Trump'ın "Önce Amerika" politikası güçlükleri de yanında getirir. Kanada'nın bu yıl Mart ayı boyunca ürettiği birincil alüminyum 800 bin metrik tona yakın çıkmıştır. ABD üretimi ise 180 bin tonun biraz üstündedir. Gerçek şu ki, küresel pazarda ABD ve Kanadalı oyuncular birlikte hareket etmektedir. Çinin yüksek kapasitesi ve buna karşı Trump'ın korumacılığı arasında ilişki zayıftır. ABD'nin alüminyum ithalatının yarısı Kanada menşelidir, Çin ise sadece % 6'sını oluşturmaktadır. Şekil 3'de verilen tablo bu gerçeği tümüyle yansıtmaktadır. Endüstride Kanada'ya karşı atılacak adım ise ABD üreticileri tarafında sıcak karşılanmıyor. Kanada'ya karşı tarife, yerli üreticileri nefeslendirir, bu Çini etkilemez. (Şekil-3)

Obama yönetimi geçmişte daha doğru bir yol izledi. WTO'yu devreye soktu. Yönetim Çin'in alüminyum sübvansiyonunu konu etmiştir. Sonuç olarak, Çin ya sübvansiyondan vazgeçecek ya da WTO'dan ambargo tehdidi yaşayacaktır. WTO ambargosu öne çıksa da etki boyutu ABD için yetersiz kalacaktır. Şekil 3'te

görüldüğü gibi Çin'in 2016 ABD ithalatındaki payı (yaklaşık 400 bin ton) azdır. Bu yıl (2017) Çin'in ABD'ye yarı mamul alüminyum ihracatı arttı. Bazı satıcılar % 15 ihracat vergisinden kurtulmak için ham ürünleri yanlış sınıf kodu kullanarak, işlenmiş alüminyum şeklinde göstermektedirler.

Baskılar sonucunda Çinli yetkililer WTO'ya kapasite azaltma konusunda bildirimde bulundular. Bunun sonuç alıcılığı şüphe götürmektedir. Küresel pazara ilave alüminyum kapasitesi sızmaktadır. ABD'deki alüminyum oyuncuları Trump'ın ne yapacağını tam kestiremiyorlar ve WTO argümanının daha diplomatik çözüm önerdiğini düşünüyorlar. ABD'li üreticiler ne istediklerinde açıklar; öz olarak "sadaka yok, dengeli oyun" diyorlar.

Şekil 3. 2016 yılı ABD alüminyum ithalatı (Milyon ton)

Dünyanın 16. büyük ekonomisi olan Türkiye'de, alüminyum sanayii diğer metal sanayilerinden yıllık 2 kat daha hızla büyümektedir. Alüminyum hammadde ithalatında 7. büyük küresel ekonomi olduğumuzdan dolayı (Dünya alüminyum ithalatında % 4-5'lik pay) yukarıda verilen ABD eksenli bilgi çok önemlidir. Şekil 3'de verilen hammadde sağlayan ülke sıralaması ve stratejiler Türkiye için tartışılmalı ve yol haritası çıkarılmalıdır. Sektör kuruluşlarına (GALSİAD gibi) ve araştırma merkezlerine (FSMVÜ Alüminyum Test Eğitim Araştırma Merkezi gibi) büyük görev düşmektedir.

Teşekkür: Arşiv ve literatür çalışmasından dolayı Metalurji Yüksek Mühendisi Yaşar AKÇA'ya (ALUTEAM) teşekkür ederim.